

CUPRINS

PREFAȚĂ.....	17
CUVÂNT-ÎNAINTE.....	19
LISTĂ DE ABREVIERI	21
CAPITOLUL I. DAUNELE MORALE – CONCEPT, EVOLUȚIE A REGLEMENTĂRII, TIPOLOGIE, PROBLEMATICĂ	23
1.1. Conceptul de „daune morale”. Scurt istoric	23
1.2. Evoluția daunelor morale în dreptul românesc	25
1.2.1. Etapa admiterii reparării bănești a daunelor morale	26
1.2.2. Etapa neadmiterii în practica judiciară a reparării bănești a daunelor morale	26
1.2.3. Etapa readmiterii reparării bănești a daunelor morale	28
1.3. Clarificări conceptuale. Tipologia daunelor morale	30
1.3.1. Prejudiciile nepatrimoniale. Opoziția prejudiciu patrimonial-prejudiciu nepatrimonial	30
1.3.2. Terminologia referitoare la prejudiciile nepatrimoniale	31
1.3.3. Clasificări ale prejudiciilor nepatrimoniale.....	32
1.3.4. Prejudiciile corporale	33
1.3.5. Prejudiciul corporal <i>versus</i> prejudiciul necorporal sau dauna morală	34
1.3.6. Clasificarea prejudiciilor corporale.....	34
1.4. Reglementarea daunelor morale în Codul civil.....	38
1.5. Principalele probleme în legătură cu repararea prejudiciilor nepatrimoniale în general	39
1.5.1. Enunțarea problemelor legate de repararea prejudiciilor nepatrimoniale	39
1.5.2. Mijloacele de reparație a prejudiciului nepatrimonial și natura acestor mijloace	40
1.5.3. Aspecte generale referitoare la persoanele îndreptățite la acordarea de daune morale	40
1.5.3.1. Repararea prejudiciului nepatrimonial al victimei directe	41
1.5.3.2. Repararea prejudiciului moral al victimelor indirecte	41
1.5.4. Aspecte generale referitoare la dificultatea stabilirii unor criterii de evaluare a prejudiciului nepatrimonial	43
CAPITOLUL II. COORDONATELE ECONOMICO-STATISTICE ALE ASIGURĂRII DE RĂSPUNDERE CIVILĂ AUTO (RCA) LA NIVELUL UNIUNII EUROPENE ȘI ÎN ROMÂNIA.....	45
2.1. Coordonatele-cadru ale asigurării obligatorii RCA: accidentele de circulație, evoluția parcului auto	45

2.1.1. Accidentele rutiere – aspecte generale.....	45
2.1.2. Evoluția parcului auto.....	46
2.2. Situația infrastructurii din România <i>versus</i> statele Uniunii Europene	48
2.3. Aspecte statistice referitoare la siguranța rutieră	54
2.3.1. Consecințele accidentelor rutiere – dimensiuni statistice	54
2.3.2. Cauzele accidentelor de circulație.....	63
CAPITOLUL III. DAUNELE MORALE CONFORM RAPOARTELOR PUBLICE ÎN	
DOMENIUL ASIGURĂRII OBLIGATORII RCA.....	65
3.1. Evoluția primelor brute subscrise la asigurarea obligatorie RCA în perioada 2010-2019	65
3.2. Evoluția despăgubirilor brute plătite (inclusiv a daunei medii) la asigurarea obligatorie RCA în perioada 2010-2019	66
3.3. Rezervele de daune avizate și rezervele pentru daune neavizate la asigurarea obligatorie RCA.....	70
CAPITOLUL IV. PREOCUPĂRILE INSTITUȚIONALE PENTRU IDENTIFICAREA UNOR	
CRITERII OBIECTIVE DE STABILIRE A DAUNELOR MORALE	74
4.1. Ghidul pentru soluționarea daunelor morale sau despre raționalizarea daunelor morale.....	75
4.1.1. Obiectivele Ghidului	76
4.1.2. Datele procesate care stau la baza Ghidului	76
4.1.3. Rezultatele Ghidului în urma procesării jurisprudenței naționale	76
4.1.3.1. Rezultatele Ghidului în ceea ce privește cazurile de deces	76
4.1.3.2. Rezultatele Ghidului în ceea ce privește cazurile de vătămare corporală.....	77
4.1.4. Sistemul universal de punctare și valoarea punctului.....	79
4.1.5. Rezultatele Ghidului în urma analizei comparate a legislației și practicii din alte state europene	81
4.2. Preocupările UNSAR pentru introducerea unor criterii obiective de stabilire a daunelor morale.....	82
4.2.1. Sugestiile UNSAR în materia criteriilor de stabilire a despăgubirilor în materia RCA.....	82
4.2.2. Modalitatea de stabilire a valorii punctului traumatic de către UNSAR	86
CAPITOLUL V. REGLEMENTAREA DAUNELOR MORALE ÎN CAZUL ASIGURĂRII	
OBLIGATORII DE RĂSPUNDERE CIVILĂ AUTO	89
5.1. Scurt istoric recent al reglementării daunelor morale în materia asigurării obligatorii RCA.....	89
5.2. Reglementarea actuală a despăgubirilor pentru repararea prejudiciilor nepatrimoniale (daunelor morale) în materia asigurării obligatorii RCA	93

5.2.1. Reguli de stabilire a despăgubirilor pentru repararea prejudiciilor patrimoniale (daune materiale) în cazul vătămării integrității corporale și a sănătății sau al decesului.....	93
5.2.2. Criteriile legale de stabilire a despăgubirilor pentru repararea prejudiciilor nepatrimoniale (daune morale) în cazul vătămării integrității corporale și a sănătății sau al decesului.....	94
5.3. Observații cu privire la reglementarea actuală a despăgubirilor pentru repararea prejudiciilor nepatrimoniale (daune morale) în cazul asigurării RCA	101
5.3.1. Domeniul de aplicare a Legii nr. 132/2017 în privința stabilirii daunelor morale	101
5.3.2. Reguli de compensare a durerilor fizice. Punctul traumatic	101
5.3.3. Probațiunea și alte aspecte referitoare la stabilirea daunelor morale pe cale judecătorească.....	102
5.3.4. Implicații ale cuantificării daunelor morale conform Legii nr. 132/2017 asupra părților raportului de asigurare obligatorie RCA.....	105
5.4. Ce ar fi fost dacă? Despre o alternativă legală vehiculată în spațiul public, dar care nu a fost asumată de legiuitor	106

CAPITOLUL VI. JURISPRUDENȚA CU PRIVIRE LA DAUNELE MORALE ÎN CAZUL ASIGURĂRII OBLIGATORII DE RĂSPUNDERE CIVILĂ AUTO	109
6.1. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în materia daunelor morale	109
6.1.1. Concepția CEDO cu privire la daunele morale	109
6.1.2. Criteriile CEDO de apreciere a daunelor morale	110
6.1.3. Stabilirea indemnizației pecuniare pentru repararea prejudiciului moral.....	111
6.1.4. Daunele morale în jurisprudența CEDO în legătură cu victimele accidentelor de circulație	112
6.1.5. Relevanța jurisprudenței CEDO în stabilirea daunelor morale în asigurarea obligatorie RCA.....	113
6.2. Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene în materia daunelor morale în cazul asigurării RCA.....	114
6.2.1. Aspecte introductive	114
6.2.2. Răspunderea civilă auto trebuie să acopere prejudiciul moral (cauzele <i>Drozdovs</i> și <i>Haasová</i>)	117
6.2.2.1. Observații preliminare	117
6.2.2.2. Starea de fapt și întrebările adresate Curții în cauza <i>Haasová</i>	118
6.2.2.3. Starea de fapt și întrebările adresate Curții în cauza <i>Drozdovs</i>	119
6.2.2.4. Soluția motivată a Curții în cele două cauze.....	120
6.2.3. Compatibilitatea cu dreptul UE a dispozițiilor naționale care instituie modalități de calcul al daunelor mai puțin favorabile victimelor accidentelor de circulație decât cele prevăzute în regimul comun al răspunderii civile (cauza <i>Petillo</i>)	121
6.2.3.1. Starea de fapt și întrebarea adresată Curții	121

6.2.3.2. Soluția motivată a Curții	122
6.2.4. Efectele contribuției victimei la producerea prejudiciului asupra dreptului la despăgubire (cauza <i>Marques Almeida</i>)	123
6.2.4.1. Starea de fapt și întrebarea adresată Curții.....	123
6.2.4.2. Soluția motivată a Curții	124
6.2.5. Efectele lipsei vinovăției conducătorilor auto implicați în accident asupra despăgubirilor (cauza <i>Carvalho</i>)	125
6.2.5.1. Starea de fapt și întrebarea adresată Curții.....	125
6.2.5.2. Soluția motivată a Curții	126
6.2.6. Daune cauzate pasagerilor situați într-o parte a vehiculului neamenajată pentru transportul de pasageri pe scaune (cauza <i>Farrell</i>)	127
6.2.6.1. Starea de fapt și întrebarea adresată Curții.....	127
6.2.6.2. Soluția motivată a Curții	127
6.2.7. Poziția CJUE cu privire la criteriile legale obiective de stabilire a daunelor morale (cauza nr. C-371/12)	128
6.2.7.1. Premise	128
6.2.7.2. Poziția avocatului general în materia criteriilor legale obligatorii de determinare a prejudiciului	130
6.2.7.3. Prezentarea cauzei C-371/12.....	132
6.2.7.3.1. Prevederile relevante ale legii speciale.....	132
6.2.7.3.2. Soluția Curții asupra compatibilității cu dreptul UE a sistemului obiectiv de evaluare a despăgubirilor prevăzut în Codul asigurărilor private din Italia	135
6.3. Jurisprudența națională în materia daunelor morale în cazul asigurării RCA.....	136
6.3.1. Aspecte introductive referitoare la acordarea daunelor morale pe cale judecătorească	136
6.3.1.1. Semnificația și rolul daunelor morale în viziunea jurisprudenței	136
6.3.1.1.1. Semnificația daunelor morale	136
6.3.1.1.2. Rolul sumelor acordate cu titlu de daune morale	138
(i) Premisă.....	138
(ii) Rolul sumelor acordate cu titlu de daune morale în caz de deces.....	138
(iii) Rolul sumelor acordate cu titlu de daune morale în caz de vătămări....	139
6.3.1.2. Tipologia prejudiciului nepatrimonial.....	139
6.3.1.3. Modalitățile de obținere a daunelor morale pe cale judecătorească	143
6.3.2. Interpretarea cadrului legal de acordare a daunelor morale. Identificarea jurisprudenței relevante	143
6.3.2.1. Interpretarea cadrului legal în domeniul stabilirii daunelor morale de către practica judiciară	143
6.3.2.2. Reperul jurisprudențial în cuantificarea daunelor morale	145
6.3.2.2.1. Ce înseamnă „jurisprudență”	145
6.3.2.2.2. Despre concluziile surprinzătoare ale raportării la jurisprudența din cazuri similare	150
6.3.2.2.3. Și totuși oare jurisprudența este izvor de drept?	153

6.3.2.2.4. Și dacă „jurisprudența” nu este izvor de drept, ce rol are „jurisprudența” sau cine este „jurisprudența”?	156
6.3.3. Motivarea hotărârilor judecătorești în materia daunelor morale	157
6.3.3.1. Coordonate	157
6.3.3.2. Practica instanței supreme și cea a CEDO reflectată în jurisprudența referitoare la daunele morale	159
6.3.3.2.1. Principalele hotărâri ale instanței supreme reținute în practica judiciară	159
6.3.3.2.2. Jurisprudența CEDO relevantă	162
6.3.3.2.3. Cele mai frecvente „refrene” întâlnite în motivarea hotărârilor judecătorești referitoare la daunele morale	163
6.3.4. Principalele reguli și criteriile de stabilire a cuantumului daunelor morale	165
6.3.4.1. Dificultatea de evaluare a prejudiciului nepatrimonial și de identificare a criteriilor obiective de stabilire a daunelor morale	165
6.3.4.2. Principiul reparării integrale a prejudiciului și limitele sale în cazul daunelor morale	166
6.3.4.3. Principalele criterii de stabilire a daunelor morale așa cum rezultă din jurisprudență	167
6.3.4.3.1. Aspecte generale referitoare la criteriile avute în vedere de instanțe	167
6.3.4.3.2. Criteriile generale avute în vedere de instanțe	170
6.3.4.3.2.1. Consecințele negative suferite de cel în cauză în plan fizic și psihic	170
6.3.4.3.2.2. Măsura în care victimei i-a fost afectată situația familială, profesională și socială	171
6.3.4.3.2.3. Importanța valorilor lezate	175
6.3.4.3.2.4. Măsura în care au fost lezate aceste valori	176
6.3.4.3.2.5. Intensitatea cu care au fost percepute consecințele vătămării	177
6.3.4.3.2.6. Echitatea și proporționalitatea (inclusiv evitarea îmbogățirii fără justă cauză)	180
6.3.4.3.2.7. Alte criterii generale evidențiate în practica judiciară	186
6.3.4.3.3. Criterii specifice de stabilire a daunelor morale în caz de deces	202
6.3.4.3.3.1. Legătura de rudenie	202
6.3.4.3.3.2. Coabitarea cu defunctul	207
6.3.4.3.3.3. Nivelul de educație și ocupația rudelor defunctului (părților civile)	207
6.3.4.3.3.4. Alte criterii	208
6.3.4.3.4. Criterii specifice de stabilire a daunelor morale în caz de vătămări	209
6.3.4.3.4.1. Numărul de zile de îngrijiri medicale	209
6.3.4.3.4.2. Leziunile fizice permanente/de durată îndelungată, inclusiv pierderea vreunui organ sau simț	210

6.3.4.3.4.3. Circumstanțele specifice în care se găsește victima.....	213
6.3.4.3.5. Observație concluzivă în legătură cu criteriile de stabilire a daunelor morale.....	215
6.3.5. Beneficiarii daunelor morale	216
6.3.5.1. Cine poate beneficia de daune morale în caz de deces?.....	216
6.3.5.1.1. Premise legale	216
6.3.5.1.2. Persoanele îndreptățite să obțină daune morale în caz de deces ...	217
6.3.5.2. Cine poate beneficia de daune morale în caz de vătămări?.....	228
6.3.6. Probațiunea daunelor morale	231
6.3.6.1. Aspecte generale referitoare la probațiunea daunelor morale	231
6.3.6.2. Probațiunea daunelor morale în caz de deces	232
6.3.6.3. Probațiunea daunelor morale în caz de vătămări	234
6.3.7. Despre cuantumul daunelor morale	235
6.3.7.1. Premise	235
6.3.7.2. Principalele apărări/argumente ale părților și poziția instanțelor raportat la acestea.....	236
6.3.7.2.1. Principala apărare a asiguratorilor: prevederile Ghidului.....	236
6.3.7.2.2. Principalul argument al victimelor: limita maximă de despăgubire prevăzută în polița de asigurare.....	243
6.3.7.3. Aspecte specifice cu privire la cuantumul daunelor morale în caz de deces	244
6.3.7.3.1. Disproporția dintre sumele cerute de victime și cele acordate de instanțe	244
6.3.7.3.2. Despre soluțiile contradictorii ale instanțelor.....	246
6.3.7.3.3. Concluzii în urma procesării sumelor acordate cu titlu de daune morale în caz de deces în jurisprudența consultată	249
6.3.7.4. Aspecte specifice cu privire la cuantumul daunelor morale în caz de vătămări	255
6.3.7.4.1. Disproporția dintre sumele cerute de victime și cele acordate de instanțe	255
6.3.7.4.2. Despre soluțiile contradictorii ale instanțelor.....	256
6.3.7.4.3. Concluzii în urma procesării sumelor acordate cu titlu de daune morale în caz de vătămări corporale în jurisprudența consultată	256
6.3.7.5. Moneda în care se exprimă cuantumul daunelor morale	261
6.3.7.6. Penalitățile pentru plata cu întârziere a daunelor morale	262
6.3.8. Stabilirea daunelor morale de către jurisprudență în temeiul O.U.G. nr. 54/2016.....	263
6.3.9. Stabilirea daunelor morale de către jurisprudență în temeiul Legii nr. 132/2017.....	264

CAPITOLUL VII. MODUL DE DETERMINARE A DAUNELOR MORALE PENTRU ACCIDENTE DE CIRCULAȚIE ÎN ALTE STATE.....	267
7.1. Aspecte introductive	267
7.2. Eterogenitate și încercări de armonizare în stabilirea daunelor morale la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene.....	268
7.3. Studii de caz – modalitatea de stabilire a daunelor morale în Marea Britanie, Germania, Italia, Spania și Franța.....	270
7.3.1. Stabilirea daunelor morale în Marea Britanie.....	270
7.3.2. Stabilirea daunelor morale în Germania	275
7.3.3. Stabilirea daunelor morale în Italia	278
7.3.4. Stabilirea daunelor morale în Spania	287
7.3.5. Stabilirea daunelor morale în Franța	295
7.4. Aspecte generale referitoare la stabilirea daunelor morale în alte state.....	301
7.4.1. Sisteme de stabilire a despăgubirilor pentru vătămările corporale.....	301
7.4.2. Aspecte referitoare la criteriile de stabilire a daunelor morale	302
7.4.3. Aspecte statistice referitoare la ponderea de litigii soluționate în instanță.....	302
CONCLUZII	304
EPILOG	313
BIBLIOGRAFIE.....	315